

SVENSKA
FOLKMELODIER,

utgifna af

RICHARD DYBECK .

Fjerde Häftet.

STOCKHOLM

1855.

Tr hos Salmson.

51.

Gång-låt. Orsa i Dalarna. — Dbk.

Kraftigt.

52.

Gång-låt. Allmän. — Dbk.

Lifligt.

53.

Nordl. Upland. — Carl Söderström

Stilla.

1. Och	jungfrun hon	gångar sig	åt	ro-sende lund.	Den	linden hon	växer så
2. Så	möt-tes de	un—der en	grönskande lind.	+	+	+	+
3. Du	säg icke	jung—fru, du	säg icke vän.	+	+	+	+

väl. Der kommer unger-
väl. "God dag du sköna
väl. Herr Erik hafver

svennen i sam-ma
jungfru och ut-valda
lockat din mö ifrån

stund. Den linden hon
vän." ÷ ÷ ÷ ÷
dig. ÷ ÷ ÷ ÷

ståndar så gröna.
÷ ÷ ÷ ÷
÷ ÷ ÷ ÷

54.

Nerike. — C. J. E. Öberg.

Med uttryck.

Nu är det så tungt allt u-ti mina unga dar, Mitt hjer-ta det är så djupt be-

dröf-vadt; Det har jag för dig, du min en-da lil-la vän För

det som du så många gånger mig lofvat: Du lofva', du lofvade att aldrig svika mig, Och

ö-ka den sorgen, jag haf-ver för dig Och göra mina dagar så svåra.

55.

Värmland. Näs hd. — Laura Tullia Lignell.

Fritt.

Den flicka, som jag ej kan få, Den vän-de Gud mitt sin-ne från!

Ej fort.

La-la-la-la-la-la la-la-la-la-la-la la-la-la-la-la-la

la-la-la-la-la, La-la-la-la-la-la la-la-la-la-la-la la-la-la-la-la-la la-la-la.

56.

Helsingland. — Olof Tirén.

Med uttryck.

1. Ak hören mi-na vän-ner, som sitten här i lag: Kan någon af er sä-ja hur
2. Ak hören mi-na vän-ner, som sitten här i lag: Kan någon af er sä-ja hvart

långt jag går i dag? Jag tänker gå till flickan min, fast jag har lång en väg; Och
jag då får be-hag? Jag vänder å-ter till den vän, som först mej ha-de kär; Och

kanske när jag kom-mer, Och kanske när jag kommer, Så sva-rar hon mig nej.
÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ Så finnshon inte mer.

57.

Skåne. Torna hd. — G. Österberg.

Raskt.

1. Den första ju-le - dag Sankt Mår-ten mig gaf En skön
2. Den andra ju-le - dag Sankt Mår-ten mig gaf Två

jungfru i min famn; Den tager jag, och slätt in-gen am.
fiskar i min damm; Dem tager jag, och slätt in-gen am.

58.

Österdalarna. Orsa, Leksand o.s.v. — Dbk.

Raskt.

1. Så dra-ğa vi upp till Dalom i-gen, Om Gud Han oss gifver helsan;
2. Och när som vi hem te' Da-larna kom, Der möt-te vi vå-ra kullor; helsan;
kullor;

Han rår öfver Ramunjen, Han rår öfver Skattunjen, Han råder öfver Siljan.
"God dag du kullan min! God dag du kullan min! Hur hafver du nu mått?"

Ångermanland. — Olof Tiren.

Lifligt.

Om ja' en gång giftas skul-le, Lilla Ma-li' så skull' ja' ha', Ho' ä'

glä', ho' ä' bra, Ho' ä' fin, ho' ä' min! Kär-le-ken oss väl för li-kar,

All-ri' ska' ja' henne svi-ka; Lil-la Ma-li' ho' ä' mitt gull!

Nerike. Hardemo och Kumla. — Dök.

Varmt.

1. Å när ja' kommer hem te' mi' Lil-la-de An-na, Så ska' ho' få e'
2. Å när ja' står för pro-sten mä' Lil-la-de An-na, Så ska' ho' få en
3. Å när ja' går i dans mä' mi' Lil-la-de An-na, Så tar ja' 'na i

salm-bok å hand-skar der-te'. För hopp-fal-le-ra-la-la För
ring, som då ski-ner ut-af. För
fam-na, för då så ä' ho' af. För
÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷

hopp fa-le-ra-la-la, Ja salmbok ä' handskar, om penga' räcker te.
 Så ska' ho' få en ring, som dä' ski - ner ut- af.
 Så tar ja' na i fam - na, för då så ä' ho' mi'.

61.

Jämtland. — Olof Tirén.

Hurtigt.

Gubben ä' gumma' la-de om rä', Talt' om bä' nytt ä' gammalt :
 'Int' va' ja' rik, ja' va' som ja' va', När som vi kom te samman : Ja' spinn', ja' väf' så

godt som nån am', Övinna är ja' så god som du ä' man. Hoppfallero ! Så säger ho', Dens ed för gatho' allri'.

62.

Lock-låt. Dalarna. Skattungå. — Dbk.

Fritt.

Skum uir gö ait ä' lö — ä — sa ! Ku-mi, kum! Rälinn, kum, liss ku-na, kum!

ä' — Duk - ke - lis, Skur-ku-na, Astan ä' Sniokuna kum!

65.

Lock-låt. Helsingland. — S.H. Vågenius.

Fritt.

Lo-lo, ho-lo! kom o-xen å' tju-ren! Lo-lo, ho-lo! kom o-xen å'

Litligt.

tju-ren! Tra-la-la-li-le-la-li-le Tra-la-la-li-le-la-li-le la-la-la-li-la-le-

tra-li-la, Trala-la-la-la-la, Trala-la-li-la-li, Tra-la-lej-la la-la-lej-la.

66.

Vallvisa. Dalarna. Våmhus. — Dbk.

Ej för fort.

(Våmhusmål.) Fy-ra båk-ke lop ned i samu käl-du; När uir 'a'm mjö-
(Öfversättning.) Fy-ra båk-kar löp' ned i samma käl-la; När vi ha mjöl-

Litligt.

kað, Skum uir in å si-la; Så skum uir två sta-vun.
kat, Ska vi in och si-la; Så ska vi två stäf-van.

67.

Lock-låt. Jämtland. — S.H.Vagenius.

Fritt.

Fin.

The first system of the musical score is in 3/4 time, marked 'Fin.'. It features a treble and bass staff. The treble staff contains the melody, which begins with a half note G4, followed by a quarter note A4, and then a series of eighth notes. The lyrics 'Liss-ko' are under the first two measures, 'o-o-o,' under the next two, 'Liss-ko' under the following two, and 'o-o-än!' under the last two. The bass staff is mostly empty, with a few notes appearing later in the system. The lyrics 'Äs-se, hvar ä' ku-än min' are spread across the final measures. The system ends with a double bar line.

Liss-ko — o-o-o, Liss-ko — o-o-än! Äs-se, hvar ä' ku-än min

Ped.

Ped.

Uttalas:

da — Å liss-ko-o-o da — ! Lisskua dänn kom! Äs-se

Uttalas:

hvar ä ku — än min då ?
Ässe hvar ä små kuän dänn ?
Kommän nu då !

68.

Nerike. Hidinge. _____ C. J. E. Öberg.

Ej fort.

Allegro. **REFRIK: HÄRANDE.** *U. H. Öberg.*

Hilster-pi-pa' är min syster, Å-re-lur'n är min bror, Kwick-hor-net

drifver mej öfver all' land, Så mi-na föt-ter de blö-da.

69.

Horn-låt. Gestrikland. Ofvansjö sn. — Dbk.

Fritt.

(Tillrop.)

(Svar.)

70.

Horn-låt. Österdalarna. — Dbk

Fritt.

(3)

71.

Vall-låt. Värmland. Kila sn. — Laura Tullia Liénell.

Fritt.

72.

Dans. Österdalarna. — Leontine Forfsbom.

Raskt.

73.

Dans. Dalarna. Malung. — Abr. Hülphers (1751)

Ej fort.

74.

Slängdans. Skåne. Skytts härad. — J. P. Landgren.

Ej fort.

75.

Reidu-dansen. Nerike. — Gabriel Anrep.

Lilligt.

51. Upptecknad i Orsa, men lika allmän, som omtyckt i hela Österdalarna. Dess egendomlighet slår alldeles in med Dalkarlsifvets. I texten gifves en kort och träffande anmärkning öfver, eller udd åt, hvarje Dalssockens folk. Föredragen i Stockholm vid Utg:s samtliga Aftonunderhållningar med nordisk Folkmusik, samt förut tryckt i hans föga spridda »Svenska Gånglåtar», Stockh. 1847.

52. Äfven denna, som höres i de flesta Svealandskapen, har sina ord, utgörande fyra verser.

53. Har sina omqväden gemensamma med några förut allmängjorda visor, men kan ej anses för artförändring af någon sådan. Texten utgör åtta verser.

54. Att i det icke aflägsna Nerike allmogen ännu är inne i en så ren och djup melodi vill säga något. En nu nära 80-årig gumma var jämnårig ungdomsvän med den »olyckliga», som diktat både orden och melodien. Flere än den anförda versen lära icke funnits.

55. Tillvaron af en tondikt i Svenska landsorter äfven sådan, som denna, är lika hugnande, som den vissheten nedslående, att en dylik nu mer ej diktas. Eller hvad vill det säga? — Andra vändningens rätta uttryck återgifver ingen sångbildad.

56. Ännu tre verser till denna visa äro från uppteckningsorten meddelade och handla om mottagandet hos den första älskarinnan, hvilket blef skäligen kallt.

57. Utan tvifvel en gammal Gillesvisa. Andra versen upprepar, efter: *Sankt Märten mig gaf*, första versens: *en skön jungfru i min famn*, och slutar med: *två fiskar*, m. m. I tredje versen återtagas på samma vis de två föregående; I den fjerde äfven sålunda de tre första, och på detta sätt förfäres till slutet af visan, som utgör tolf verser, så att i sista versen hela qvädet omsjunges. Det hela: en öfning och pröfning i medeltidens anda. Sankt Mårtens gåfvor utgöra, utom de nämnda, bland annat: »fyra hederliga svin», »elfva backar, elfva hyttor på hvar backe», »tio fålar grå med gullsadlar uppå» o. s. v. — Förekommer äfven bland Thieles *Danska folksägner*, fast utan melodi.

58. Visan utgör fem verser. De tre sista, af Herr Carl Säve meddelade på Orsa-mål, förtjena anföras

3.	4.	5.
Å 'aver du någö arbete fått, Å 'aver du nåö förtjäna? »Ja, Guss-skje-löf, jä arbete fått, »Så mikji jä be'övde!»	Å 'ar du nu stikka' sukkur aö mig, Summ jä dig umbade? »Sukkurna irå färdiga, »Dömm ska' du få a kuälldim.»	»I kuäll kan jä inti kymå aö dig, Förr då ska' jä ut å kjyri; Männ i mörgu kuäll kummer jä igen, Då ska' jä hälsa å dig.

59. Upptecknaren benämner denna: *en Lappvisa*. Blott den anförda versen är meddelad.

60. I Stockholm första gången sjungen 1852 vid Utg:s Aftonunderh. m. nordisk folkmusik. Införd i sångsamlingen »*Filikromen*» för 1853, med felaktigheter, som tyckas visa, att Aktören »C. A. Hoffman», hvilken der angifves såsom meddelare af visan, haft till källa, icke folkföredraget i Nerike — der man lika litet får höra »prosta», »e' ring» samt »de skiner», som »jag 'na» (för: jag henne) — utan fasthåldre någon klen afskrift af närvarande uppteckning.

61. Andra och tredje verserna lyda:

2.
Gubben han geck te' hasselaskog,
Skar sej de käppar hvita;
Gumma' ho' geck kring golfve' å svor:
»Dem ska du sjelf få slita!»
Midt uppå golfvet ställes en ring,
Käppstumpan dansa' väggan omkring.
Hopp-fallero, m. m.

3.
Gubben sig ut på dörran han sprang,
Mött' där si' granngålsqvinna:
»Nu ha' ho' bas' opp ryggen på mej.
»Så ögon mina rinna.»
Ta mä' å ho' å sjelfvaste hin,
Ska jä' int' hem å göra så åt min!
Hopp-fallero, så säger ho',
Den sed förat ho' allri'.

62. Törhända en lämplig inledningssång till påföljande qväden ur vallskogen. Föredrages om morgnarna, då kor *lösas*. Med förklaringen af de sex deri uppräknade konamnen hafver det sig ej så lätt. De ombytas å olika ställen efter omständigheterna.

63. Äfven de häri förekommande nio getnamnen lemnas tills vidare oförklarade. Stycket, jämte några få andra, är upptecknad fyra mil in i skogen norr om Åsens by, mot gränsen af Herjedalen, efter föredrag af Justin Andersdotter, bondedotter från Åsen.

64. Af de många vallqväden, som den 18-åriga *Skogs-Makita* (Skogs-Margaretha) från Vikarbyn, i Moraskogarna för Utg. föredragit, borde på samma gång flere meddelas. Helst utgåfve han hennes sånger särskildt, och gerna med en teckning af ett dejligt naturbarns rika sångarlif, redan öfvergånget i än skönare toner.

65. Rörande stycket är meddeladt: »En vallflicka söker i skogen en förkommen tjur (»oxe och tjur»), under det hon sjunger första vändningen, hvarpå följer en kort (icke meddelad) melodi, härmande tjurens bölande svar, och nu uppstämmer flickan i sin glädje andra (rätteligen 3:dje) vändningen.»

66. I sitt slag rätt sällsam. En mjölkkningsvisa, som sjunges då kor eller getter mjölkas. Att med de fyra bäckarna, hvilka sägas löpa i samma källa, förstås de fyra mjölkstrålarna, som ur spenarna nedlöpa i stäfvån, är således öfverflödigt att erinra. — Ett enda motstycke har jag kunnat uppspana: ett Engelskt:

»Cushy cow bonny, let down thy milk,
And I. will give thee a gown of silk:
A gown of silk and a silver tee,
If thou wilt let down thy milk to me.»

(Ur J. O. Halliwells: The Nursery Rhymes of England. London, 1844, s. 83.)

67. Upptecknarens öfverskrift: *Då man lockar kor till och ifrån skogen*. Uttal af ord mellan sångsatser förekomma i Dalarnas och Norrlands vallqväden icke sällan. — *Ässe* är ett tonord af: *ak se! ah se!* eller *å se!* I Dalarna höres bara: *se! sä! säh!* (se, se här!), och det Sveiziska dial.-ordets *sä, se* (Nimm! Nimmshin!) enhet dermed är rätteligen anmärkt af F. J. Stalder, Sveiz. Idioticon, Aarau 1812, der Svenskt-Sveiziska vallord möta i ymnighet.

68. Kunde kallas *Björnvisan*, efter björnen föreställes sjunga eller mumla den. »Lurens, Oxhornets och Kohornets skilda verkan på björnen uppgifves härröra af deras olika ljudart. »Han låter *efter*, såsom man låter i Oxhornet — men törs ej gå fram.» »Åt (det mildare) Kohornet är han så glad och kommer», påstår man.» (Ur Utg:s »*Dalarnen*», hskr.)

Artförändring från Elfdalen i Dalarna:

Öfversättning:

Uks-uånneð å Basu-strautin
Rädd' mig åv lande:
Bukk-uånneð å Kjyr-uånneð
Lioðer mig uäl i äru.

Ox-hornet och Lur-hornet
Skrämma mig ur landet:
Bock-hornet och Ko-hornet
Ljuda mig väl i öra.

En märklig förändr. från Arbrå socken i Helsingland innehafves af Utg.

Textens *Hilsterpipa* bemärker pipa af åtsk. slags pil (*Salix*), som deraf ock erhållit namnet. Äre-äfvén *Årle-lur*, lur af Al (*Alnus glutinosa*), i Nerike kallad *Åre* och *Årle*.

69. När i skogen spridda vallhjon vilja om något underrätta hvarandra, blåser den anlitande en lät, och de andra, som genast kunna af den sluta hvarom fråga är, tillkännagifva, likaledes genom blåsande af någon viss för samma fråga öfverenskommen lät, sitt svar. Med den förevarande spörjes huruvida, der kamraten befinner sig, någon förkommen ko förnimmes, och svaret innefattar ett hugnande ja.

70. Hemma i gränsskogen mellan Orsa och Mora. Ingen hörde jag blåsa den så väl som Skogs-Makita.

71. Meddelarinnans anteckning: »Jätten *lillar* så efter korna.» *Lilla*, Dalsl. *låla*, sjunga i vallskog. Äfven i Norge säges herden *lilla* (»sjunga eller huja med rask modulation i stämman.» Aasen).

Mycket vore att om dessa af allmogen i Norrland, Dalarna, Wermland, Dalsland och Bohuslän omtalade *Jättevisor* säga; än mer att i anledning deraf gissa. N:o 1 bland *Sv. Vallvisor och Hornlåtar* (Sthlm 1846) förmåles äfven vara en sådan af jätten sjungen sång, likasom N:o 23 i närvarande samling, den Jämtländigarna säga vara »diktad och sjungen allra först af *Jolbyggare* (Vettrar), hvadan den, såsom ock några andra, allmänt kallas *Jolbygggarvisa*» (S. H. Vagenii meddelande i bref till Utg.)

72. Märklig! Full af Dal-lynne och säkert aldrig förr kommen utom Dalgränsen. *Sjunges* ofta, och det till ett språk, sådant som detta: *Suli sula suli* m. m. *Sulla* bemärker i trakter af Norge (enl. Aasen) gnola, och i Svenska landsorter säges trasten sångvis uttala: *Suli sula sula* på m. m. — Se äfven Lindemans *Norske Fjeldmelodier*, N:o 9 (orden till Hallingdansen).

73. I Abrah. Hülphers' Conceptdagbok, förd 1757 under författarens resa i Dalarna (hskr. i Westerås Gymnasiibibliothek) förekomma, jämte åtskilligt annat, som ej intagits i den sedermera 1762 tryckta bearbetningen, tre folkmelodier: den första en »*Poloneise Malunensis*», den andra en »*Daldantz*», samt den tredje en »*Menuet Malunensis*» — alla jämte hvarandra under anteckningen: »Utaf theras egne melodier på de curieuse dantsarne feck jag thesse.» Af dem är *Daldansen* här upptagen. Jfr. den tryckta Resebeskrifningen (»*Dagboken*»), sid. 274: »Dansen vid slika tillfällen (bröllop) och eljest bland allmogen (i Malung) är så särdeles som löjlig. Deras synnerliga melodier, sänkningar och hoppningar, sågos nu med åtskilliga variationer.»

74. Af Skånska, Blekingska och Halländska folkmelodier innehar Utg. ett större antal, men tillstår att rätt få bland dem förtjena allmängöras. Sådana, som de härliga melodierna till *Majvisan* (intagne i *Runa* f. 1842) höras der ytterst sällan, och innan kort — aldrig mer. Den förevarande polskan — bättre utan harmoni — är åtminstone *Svensk*.

75. Meddelaren har upplyst, att melodien är vida äldre än namnet, som skall härleda sig af en flickas infall, att vid något tillfälle uttala *rej* till hvarje ton af melodien, den der ock nog lärar öfverlefva namnet.

SVENSKA
FOLKMELODIER,

utgifna af

RICHARD DYBECK

Femte Häftet.

STOCKHOLM.

1856.

Tr.hos J.P. Meijer.

*Rent.***Gång-låt. Orsa i Dalarne.**

Dbk.

77.

Långsamt.

Småland.

C. J. Kjellman.

En herdag i höj-den är blif-ven be-slut-en Af ko-nungen u--ti det län-nel-ska land,
Att hans kall hit komma med mångs in om tu-sen Och kalla till doms bå-de qvin-na och man;

De trog-na till tröst, de trog-na till fröst: Med svi-dan-de skott i de o-trognas bröst

78.

Långsamt.

Småland.

Carl Hollberg.

Väk-ta-re, hvad li-der ti-den Till min hem-gångs kloc-ka slår? Många bli ej mi-na
Ja, jag hoppas, att det skri-der, Kor-ta ti-den snart för-går;

da-gar, Ske ock ef-ter Ditt be-hag! Medan Her-ran mig till-la-gar Kronan till min bröl-lops da-g

79.

Ej fort.

Vänjan i Dalarne.

Dbk.

Det stod en jung-fru och ös-te vat-ten Allt ur den dju--pa brun--nen;

Kom så en un-ger-sven ri-dan-de, Och hel-ste den jung-frun skö--na.

80.

Ej fort.

Maj-visa. Qvistofta hd. i Skåne.

Carl Dybeck.

God af-ton, om ni hem--ma är, Maj är väl-kom-men! För

låt oss om vi väc-ka er. Som ma-ren är Ijuf-lig för ung-dom-men.

81.

Lifligt.

Maj-visa. Blekingegränsen af Skåne.

Carl Dybeck.

Nu kom-ma vå-ra på--gar små, Hör det vi nu bed--je:

Gif oss lit' och låt oss gå. Var oss al-lom nå-di-g, Gud, med gläd-je!

Rent.

Småland.

Carl Hollberg

1. Carl Mag-nus han ri-der sig åt ro-sen-de lund, Allt om en stund till att
2. Åt e-der vill jag gif - - va de ox - pa-ren sju, Och al-la ä-ro de snö

hvi-la. Då mötte de ho-nom, de trenne ber-ga-troll, Det e-na vid hufvudet, det
hvi-ta. Och vil-jen I sö-ka i kunga-ri-hen sju, Ja vil-jen I fa - - ra all

an-dra vid fot, Den tredje hon had-de en så ljuv-ve-lig klang, Att
verl - den om - kring, Jag svär vid allt dött och vid lef - van-de ting: I

berg och da-lar sig mån-de rö-ra. "Och kä-ra Carl Mag-nus, tro lof - vom I mig, För
sko-len in - tet finna dem så li-ka! "Och kä ra - - - - -

e - der nu jag bju - der så ger-na; I sva-ren all - driğ nej, u - tan ja, "ja!"

Rasket.

Westmanland.

Carl Södergren.

1. Det bod.de sju röf.va-re vid sjö-ge-strand, För guld och för ä-de-la
 2 De sål.de bort hen-ne till främmande land För guld och för ä-de-la
 3 De vo-ro till.sam-mans i åt-ta år, Sju sö-ner så hade de till.

stenar. De röf.va-de bort Konungsdot.te-ren vår, Och hon kal.la-des skön
 stenar. De sål.de bort hen-ne till fa-ger en man: En ung hertig månd'hen-ne
 ho.pa: Men när som det led till det ni-on-de år, Då vill han skön Anna öf-ver.

An-na. De röf.va-de bort Konungsdot.te-ren vår, Och hon kal.la-des skön Anna.
 kö-pa. De sål.de bort hen-ne till fa-ger en man: En ung hertig månd'hen-ne köpa.
 gif.va. Men när som det led till det ni-on-de år, Då vill han skön Anna öf-ver.gif.va.

84.

Ej fort.

Westmanland. Wåla sn.

J. Wåhlstrand.

1. Och Hil-la hon ta-lar till små-tär-nor-na så: "I sä-ßen hvemder kommer allt
 2. Slätt in-ßen vi spör-ja och slätt in-ßen vi se, Men ba-ra un-ğa Pe-der kom
 3. "I sä-ßen Herr Pe-der ett ord der han står, Att Hil-la är dö-der och

långsammare

up - - på vår gård?" I sko-ğar, i än-ğar, i grö-nan dal.
 ri - - dan - - de. I sko-ğar, - - - - -
 lagd up-på bår." I sko-ğar, - - - - -

85.

Uttrycksfullt.

Westmanlands skogsbygd.

Dbk.

1. Och jung-frun gick sig åt än-ßen En fa-ğer af-ton-stund,
 2. Och när hon kom ut i än-ßen Bland ro-sor rö-da och blå,

Att häm-ta sig de ro- - sor Båd' rö- - da och blå.
 Det hän-de sig att här-le-ken Den rann i hen-nes höğ.

86.

Med uttryck!

Wärmland. Näs hd.

Laura Tullia Lignell.

Allt när såsom jag var en yngling, Så fri-a-de jag till dig min vän; Du lofva-de mig ditt

hjer-ta, Du all-drig skull' svi-ka mej. Du lof-va-de dig till två; Mer än

en kund' du väl in-te få! En yngling är lätt att be-dra-ga, Det kan jag nu väl för-stå.

87.

Stilla!

Uppland. Film sn.

Carl Söderström.

Jag un-nar dig än-då allt godt, Du lil-la en-gel fin; Så
Fast-än du från mig haf-ver gått, Är du i ho-gen min,

tac-kar jag för kär-le-ken, Jag nu-tit har af dig, min vän, Till den-na dag och stund.

Eritt

Gotland. Sanda och Westergarns sn.

Gabriel Herlitz 1844.

ritard.

1. Allt un - der himmelens fäs - te, Der sit - ta stjernor små. Allt
 2. Han föll u - ti mitt tyc - ke; Det rår jag in - te' för. Han
 3. Och se'n så for han från mej, Och se'n fick jag en an'n. Och

p

à tempo.

un - derhimmelens fäs - te, Der sit - ta stjernor små. Den vän - nen, som jag
 föll u - ti mitt tyc - ke; Det rår jag in - te för. Han lof' - te bli mig
 se'n så for han från mej, Och se'n fick jag en an'n; Jag fick den jag ej

pp più lento.

äl - skar, Den kan jag all - drig få. Oh _____
 tro - gen, In - till min ble - ka död. Oh _____
 vil - le, Och sorgen he - ter han. Oh _____

89.

Hurtigt.

"Grönbergens visa." Westmanland. Odensvi sn. Dbk.

1. Gick ja' mej ut åt lun - den, Der flic - kor - na va', Allt
 2. Ja, flic - kor - na de nig - de, De så - go allt för väl, Att
 3. Jag är väl in - te' me - ra, än sex och sex - ti år, Om

ut - i af - ton stund - den, När fåg - lar - na qva: "Go' dag å go' dag, mi - na
 här var den som dug - de Bland krut och ku - lor mä! Ja, hur - ra för dä! här ä'
 ja får lof spa - se - ra Mä' flic - kor - na små, För än ä' dä' mo' ut - i

1 v.P., 2.3 v.F.

de - je - li - ga små! Får ja' lof, får ja' lof att ut - i säll - ska - pet gå?"
 den som va - ri' mä! När ja' dall för ett - hundra - de, ja tu - sen der te!
 bröste, må ni tro! Här är den, som står än, ja in - till si - sta - de man!

90.

Glad.

Helsingland. Olof Tirén.

Hej hoppсан, gå - lan - ta flic - kor a' vi, Fä - ste - man - nen for te' Gef - le; Men

om han in - te' me - ra kommer å - ter: Ta' mej kat - ten ja' ho - nom grå - ter!

91.

Raskt.

Spelmans-visa. Nerike.

Gabriel Anrep.

Tack å tack dä ska' ni ha För e-der skänk å gåf-va! En vac-ker flic-ka den

ska' du få, den ska' du ha, dä' sä-ger ja, Dä' vill ja' sä-kert dej lof-va.

92.

Lifligt.

Jämtland. Refsund sn.

Olof Tirén.

Streke, kjyt' 'å skyn-nan däck fort, Storshan häuk' i bärjan! Ännu ha Bjäntussenvö-ri fram,

Ell' ha' dom sjätt värjn; Käre hjältans, vään så frak, Kom an å fäli mä'sta, Imärge skä'de få file!

93.

Lent.

Vallvisa. Elfdalen i Dalarne.

Dbk.

Li-mu, li-mu läi-ma, Gu' lä' so-li skäi-na! Yf-ver bjär-ge-ma blå,
Li-mu, li-mu läi-ma, Gud lät so-len ski-na! Öf-ver ber-ge-na blå,

Yf-ver ku-lu-ma små, Sum i mö-ri skul' gå, Ong sum-mo-ren!
Öf-ver flic-kor-na små, Som i sko-gen ska' gå, Om som-ma-ren!

94.

Fritt.

Wallvisa. Orsa i Dalarne.

Dbk.

Tak- kur åg gje- tär Gingu å jenn uall, Beddes döm uai- la Kringum jenn täll;

Su- mer uil' 'a' mölt Å su- mer uil' 'a' sölt Sumer uil' 'a' smukksmakk i sköl- lan.

95.

Fritt.

Horn-låt. Gestrikland.

Christian Forsberg.

(Tillrop.)

(Svar.)

96.

Ej fort.

Wall-låt. Öster-Dalarne.

Dbk.

(för Låtpipa.)

97.

Något långsamt.

Liek. Södermanland. Rekarne.

Dbk.

1. 2.

3.

1. En jul och en må-ne gör nat-ten så lång; Kom låt oss al-la qvä-da en glä-de. li' sång!

2. Slätt in-gen i socknen är fäg-re än I; Kom hjertans lilla fläc-ka, träd dansen med mig!

3. Och in-tet så trä-der jag dansen med dig, För-rän du gif-ver fästninge - - - ringen åt mig!

*Liffligt.***Dans-Iek. Södertörn.**

Ida Wretman.

1. Den el - le - brand han brann så högt, han brann i tu - sen - de
2. Låt oss då tu - sti - ga och gla - da he - la län - ga nat - ten

lä - gör. Kun - de jag så väl - för - må, kun -de jag så väl för - må,
va - ra. Ja, jag tän - ker vis - ser - lig, ja, jag tän - ker vis - ser - lig,

kun -de jag så väl för - må Den skö - na jung - frun att ä - ga!
ja, jag tän - ker vis - ser - lig Den skö - na jung - frun att ä - ga.

99.

*Fort.***Halling-dansen. Wermland. Lysvik sn.**

Dbk.

D.C.

100.

*Ej fort.***Släng-dans. Rättvik i Dalarne.**

Dbk.

76. Sjunges förhända mäst i Vomhus Kapell-församling, der sång och dans mycket öfvas. »I Vomhus der leka de sig fattiga,» sade en Elfdalskarl. — Ord finnas icke till melodien.

77. En andlig visa, hvars text ofta är tryckt och som de gamle mycket hålla kär. Melodien är på olika orter föga skiljaktig. — Geijer talade om folkmelodiens samband med koralen. Mycket häldre än att söka få lif i gammaltyska koral-komponisters lärda arbeten — i alla fall misslyckade försök! — borde hos oss sådana naturens barn, som förevarande, omhuldas. Deras antal är stort. Det vore i slik åtgärd vett, och om de härefter verkade hvad de verkat — vore mödan lönad.

78. Öfverensstämmen nära nog med Afzelii uppteckning i hans »Folksharpa,» sid. 80. Jag känner icke och kan icke bedömma denna visas ålder och ursprungliga hem, men har sjelf mången gång hört, att ehvar hon sjunges, och det är åtminstone öfver hela Svea rike, der är hon riktigt hemma. Hon lefver ännu en tid.

79. En gammal artförändring förekommer i Arvidsons Sv. Fornsånger. (Del. 2, N:o 130). Här tryckt för melodiens skull, som saknas i Fornsångerna och är nog märklig.

80, 81. Äldre författare hafva mycket att säga om de forna Skånska Vår- och Sommar-festerna, *Maj-gillena*, *Majgrefve-dryckerna* (Bring, Monum. Scan. pp. 207, 210, 214), samt »Bära sommar i by», o. s. v., hvilka älfven varit gängse i Danmark (Paludan, om Möen, samt Dansk Folkeblad, 1:a årg., N:o 39). Sivard Snarensven, som (enl. en Dansk Folkvisa hos P. Syv, N:o 5) af den besegrade Humle lät med två sköldremmar binda sig vid en ek, lösryckte derefter träet och spatserade med detta sålunda fästadt vid sidan fram till Brattingsborg, der den förvånade Kung Nilaus, seende honom, skämtade:

»Hisset kommer Sivard Snaren Svend,

»Han forer os Sommer i by!»

Olaus Magnus nämner dessa fester ofta; Rudbeck likaså, äfvensom Floræus (Skånsk pastor. Flores Antiquitatis Scanicæ, 1743) vet omtala »the gamla Skånske Mayvisor (cantilenæ Florales), Maylekar (ludi Florales), Sommargillen (conventus Florales), Blomsterprydnader», m. m., samt Linné (Skånska resan), hvilken prisar de härliga Blomsterfesterna derstädes. Sist Nicolovius.

»En skugga af hvad som varit» är öfrig. Byens ynglingar samla sig aftonen för den första Maj i skymningen, gå omkring i gårdarna med ny-utspruckna björk-qvistar i händerna (jfr. hvad om Sivard sades) och sjunga visan utanför hvarje stuga, hvarefter de, om mottagningen varit till nöjes, såsom lyckönskning och till tacksamhet fästa löfqvistar i tak och vägg utanför dörren. — Man försummar icke att medtaga korgar, i hvilka de vid tillfället gifna gåfvorna samlas, mäst bestående af en riklig mängd ägg, på det att sedermera vid Pingst må kunna anställas ett muntert gille, der mellan lek och dans »panne-kakor och ägge-mat» rundeligen vankas. — Visan innehåller 14—20 verser, olika i skilda trakter.

Om vid tillfället sången icke väcker uppmärksamhet, så vet man att efter visans slut riktigt sjunga ut, sålunda:

Så ligg och ligg du lada (lata) stud (stut),

Till kråkor och ravnar (korpar) ska' asa dig ud!

82. Uppteckningarna i Sv. Fornsånger under N:t 147 sakna melodier, och melodien till artförändringen hos Afzelius (N:o 95) är en helt annan än förevarande.

83. Alla förändringar af denna uråldriga melodi förtjenade samlas. Hittills är, så vidt jag vet, bara en (Afzelii Folkvisor, N:o 5) allmängjord.

84. Utgifvaren eger, utom de anförda, blott tre följande verser, hvarmed visan, som synes icke tillföre vara bekantgjord, ej afslutas.

85. Jag har intet att säga om denna. Hon må, såsom Geijer utlät sig, »för sig sjelf tala».

86. Denna och dylika nyare tondikter (54, 55 och många flere i denna saml.) — äkta afkomlingar af den gamla Svenska sången — äro högst märkvärdiga. Den närvarande är aftryckt ur »Svenska Visor» (H. 2, N:o 2), med förändrad sättnings.

87. Så väl denna, som den efterföljande (N:o 88), höra till de under N:o 86 nämnda. Man har på det under följande N:r angifna sättet tillegnat sig och tryckt äfven denna.

88. Genom lån 1845 ur utgifvarens samlingar kommen ut, och af andra, såsom J. N. Ahlström, med förtigande af upptecknarens, G. Herlitz', namn, allmängjord innan den intogs i Utg:s »Sv. Visor» (H. 1, N:o 15). För tillkomsten af en hittills icke tryckt tredje vers till visan har man att tacka en Dalkulla, som uppfattat den under sina vandringar i uppteckningsorten.

89. Denna visa har namnet efter en hvitskägig gubbe, afsk. Timmermannen vid Vestmanlands Regemente Grönberg, en god sångare, samt författare af flera visor. Melodien är icke hans.

90. Första satsen har en, rent ut sagdt, förvånande likhet med Bofinkens sommar-drill, den han ända till 50 gånger å rad upprepar. — En täckhet, obetydlighet, slagdänga — efter tycke och smak; ett litet o-moll, värdt att bevaras.

91. Så kallade *Spelmans-visor* finnas hos oss till stort antal, och kunna föras till två slag: 1:o de, hvilka föredragas af de dansande under insamlingen till spelmanen, och 2:o de i hvilka denne uttrycker sin tacksamhet för det erhållna. Förevarande är en af de sednare, samt tyder på ett nu mer icke allmänt bruk, att spelmanen betackar hvar och en i laget särskildt, med en vers, till innehållet lämpad efter föremålets ålder, kön o. s. v. Om en Sockenspelare i Vestmanland yttrade vid ett sådant tillfälle en hustru: »Hja, si Olle Arpe han ä' go' te' göra e' visa för flicka', inna' han väl får syn på kokse' (ansigtet)». — (»Quin etjam odas et cantilenas factas inter poculas concinunt.» I. Holenius, Dalekarlia, p. 153). Både spelman och en i sender af laget deltaga eljest i en insamling, som kallas »dansa öfver ljus.» Ett brinnande ljus ställes midt på golvet och två personer, som på vanligt vis fattat hvarandras händer, dansa öfver och kring ljuset, hvilket står mellan dem. Men för det mästa är Värden den ena, samt dansar sålunda med hvar och en af laget; spelmanen gör sitt bästa medelst de häftigaste tonlopp, och Värden ger i djerfva rörelser honom icke efter, så den förre som den sednare för att hänrycka med-dansarens fötter till ljusets släckning, hvilket är förenadt med böter i »Spelmans-skålen».

92. Fyra något afvikande uppteckningar häraf — alla från Jämtland — innehafvas. För öfrigt hänvisas till utgifvarens »*Svenska Vallvisor och Hornlåtar*», Inledn., sid. VI. Meddelaren af den förevarande nämner versen *Fåbod-visa*. Öfversättning:

Gossar, spring' och skynden er fort,
Flickorna ropa i bergen;
Antingen har Björnen varit fram,
Eller ha' de sett vargen:
Käre hjertans, varen så bra,
Kommen och följ mig sta;
I morgon ska' ni få gräddmjölk.

93. Känd i Elfdalen och Mora. Fordom mer sjungen än nu, hvilket bevisar ålder. Törhända bekant äfven i Norge, ehuru den saknas i Landsteds samling. »Såsom en qvarlefva af den fordna soldyrkan har man i Norrige tillförene offrat lin till solen, och uti en gammal visa har man funnit dessa ord:

Låfva, låfva lin,
Gudt ladt sola skin».

Sjöborg, Saml. f. Nord. Fornälskare, T. 2, sid. 193. Jag har ej kunnat finna Sjöborgs källa, men förmodar något missförstånd. I Mora slutar visan så:

Takkur å' gjetär åller,
Kumið när ig käller!

94. Öfversättning:

Tackor och getter
Gingo på en vall,
Beddes de hvila
Kring om en tall:
Somliga vill ha mjölk
Och somliga vill ha salt,
Somliga vill ha
Stryk uppå baken.

Vallqväden äro i Orsa få, efter man der för det mesta leger Elfdalsfolk till vallande. — Visans *vall* bemärker betesmark. *Skölja*, egentl. clunis.

95. Såsom den under N:o 69 anförda vexelsången innefattar äfven denna *tillrop* och *svar*, det förra här gällande en förlupen get, om hvilken svaret förnekar all vetskap.

96. Den enkla och lättblåsta *Spåla-pipan* eller *Låt-pipan* utgör vallhjonets förnöjelse under hvilostunderna. Vekheten i dess ton tyckes skapat en sådan äfven i de melodier, som derå enkom utföras. Ett enkelt ålderdomligt talar i dem alla. De skulle förlora vid att harmoniskt behandlas.

97. Texten utgör 16 verser. Melodien urgammal; orden säkert mycket förderfvade.

98. Texten innefattar flere verser. En ren, äkta Svensk melodi.

99. Utan att kunna jämnföras med den uppteckning af »*Hallingen*», som Herr A. E. Holmberg meddelat i sin Bohusläns Beskrifning och hvilken vida öfverträffar till och med *alla* Norska, förtjenar likväl äfven denna att bevaras. Den Holmbergska förekommer i Sångspelet »*Vermvändingarne*».

100. *Dal-Erker* hette, för få år sedan, Dalarnes förste spelman. Denna melodi var hans älskling, det hörde jag; och äfven de dansande kullornas — det såg jag.

Första Samlingens slut.